

РЕЗОЛЮЦІЯ 1708 (2010)

Вирішення майнових питань біженців і

внутрішньо переміщених осіб

Парламентська Асамблея Ради Європи

28 січня 2010 року

- 1. Переміщення мільйонів людей у всьому світі – одне з основних прав людини та гуманітарних викликів сьогодення. Для біженців і внутрішньо переміщених осіб (ВПО) втрата житла, землі, майна – це передусім завдання прийняти рішення щодо свого переміщення на тривалий час.*
- 2. Понад 2,5 млн. біженців і ВПО в державах-членах Ради Європи стикаються з цією проблемою, особливо на Північному та Південному Кавказі, Балканах і в Східному Середземномор'ї. Переміщення в Європі часто затяжне. Постраждали не мають змоги повернутися у свої оселі й на землю або хоча б отримати до них доступ ще з 1990-х або й раніше.*
- 3. Знищення, окупація та конфіскація полишеного майна порушують права постраждалих осіб, подовжують їх переміщення й ускладнюють процес примирення та миротворення. Тому реституція майна – тобто відновлення прав і фізичного володіння на користь переміщених колишніх мешканців – або компенсація – це форми відшкодування, необхідні для відновлення прав таких осіб і верховенства права.*
- 4. Парламентська асамблея вважає реституцію оптимальною відповіддю втраті доступу та прав на житло, землю й майно, оскільки серед усіх форм відшкодування вона єдина допомагає зробити вибір між трьома «тривалими рішеннями» в питанні переміщення: безпечне та гідне повернення у власний дім; місцева інтеграція в місці переміщення; переселення в інше місце в межах країни походження або за кордон.*
- 5. Асамблея згадує, що серед інструментів Ради Європи є декілька гарантій, зокрема статті 6, 8, 13 і 14 Європейської конвенції з прав людини (ETS №5), стаття 1 її Протоколу №1 і стаття 2 її Протоколу №4, стаття 31 Європейської соціальної хартії (ETS №163) і стаття 16 Рамкової конвенції про захист національних меншин (ETS № 157).*
- 6. Асамблея також звертає увагу на Принципи ООН з питань реституції житла та майна біженців і переміщених осіб (Принципи Пін`єйру), створені, щоб надавати рекомендації щодо вирішення питань відшкодування втраченого майна.*
- 7. Асамблея посилається на Рекомендацію Rec(2006)6 Комітету Міністрів із питань внутрішньо переміщених осіб, де підтверджуються права ВПО на користування своїм майном і володіннями, а також на відновлення прав на полишене майно. В іншому випадку має надаватися належна компенсація.*
- 8. Асамблея наголошує, що всі держави-члени повинні утримуватися та запобігати вимушеному переміщенню та виселенню й забезпечувати*

внутрішньодержавні засоби правового захисту, а за їх відсутності – компенсацію.

9. У світлі наведеного вище, Асамблея закликає держав-учасниць вирішувати проблеми з правом власності на житло, землю та майно, що виникли внаслідок конфлікту, з урахуванням Принципів Пін'єру, відповідних правових актів Ради Європи та Рекомендацій Rec(2006)6 Комітету міністрів.

10. Пам'ятаючи про ці міжнародні стандарти та досвід реституції майна й програм компенсації, здійснених у Європі до цього часу, держави-учасниці закликають:

10.1. гарантувати вчасне й ефективне відшкодування втраченого доступу та прав на житло, землю й майно, залишені біженцями або ВПО, не очікуючи на результати переговорів щодо вирішення збройних конфліктів або статусу певної території;

10.2. переконатися, що таке відшкодування має форму реституції шляхом підтвердження юридичних прав біженців і переміщених осіб на їхнє майно й відновлення їхнього безпечного фізичного доступу до такого майна та володіння ним. Якщо реституція неможлива, має надаватися належна компенсація, яка відбувається через підтвердження попередніх юридичних прав на майно та надання коштів і речей, які мають відповідне співвідношення до їхньої ринкової вартості або через інші форми справедливого відшкодування;

10.3. переконатися, що біженці та переміщені особи, у яких не було офіційно визначених прав до переміщення, однак чие користування майном вважалося органами влади фактично дійсним, отримують рівноцінний і фактичний доступ до засобів правового захисту та відшкодування за їх виселення. Це особливо важливо у випадках, коли постраждали особи соціально незахищені, бо належать до меншин;

10.4. переконатися, що попередні права на використання та проживання, що стосуються соціального житла чи інших аналогічних форм домоволодіння, які були наявні в колишніх комуністичних системах, визнаються та захищаються як їхній дім у значенні статті 8 Європейської конвенції з прав людини та як їхнє володіння в значенні статті 1 Протоколу №1 цієї Конвенції;

10.5. переконатися, що відсутність носіїв прав на користування та оренду в місцях їхнього колишнього проживання (через те, що вони були змушені залишити свій дім), вважається виправданою до моменту, коли настануть умови для їх добровільного, безпечного та гідного повернення;

10.6. забезпечити швидкі, доступні й ефективні процедури для задоволення претензій щодо відшкодування. Якщо переміщення та виселення відбуваються систематично, потрібно створити спеціальні органи, що оцінюватимуть претензії та ухвалюватимуть рішення. Такі органи повинні застосовувати прискорені процедури, що включають спрощені стандарти доведення та процедури. До їхньої юрисдикції мають належати всі типи об'єктів власності, що мають відношення до потреб щодо житла та життєдіяльності переміщених осіб, зокрема будинки, сільськогосподарські угіддя та корпоративна нерухомість;

10.7. забезпечувати незалежність, неупередженість і компетентність судових органів, зокрема шляхом упровадження відповідних правил щодо їхнього складу, які можуть передбачати наявність міжнародних членів. Такі органи мають отримувати достатнє фінансування, а відповідні правоохоронні органи повинні бути юридично зобов'язаними виконувати їхні рішення;

10.8. забезпечувати ефективність відшкодування через реституцію або компенсацію (де це потрібно) вартості залишеного майна шляхом прийняття таких заходів:

10.8.1. компенсація моральної шкоди, пов'язаної з обставинами, через які сталося або затяглося переміщення та виселення;

10.8.2. відшкодування шкоди, завданої внаслідок переміщення та відсутності доступу до полишеного майна, як-от втрата доходу та витрати, яких не було б, якби вони не були змушені покинути свій дім;

10.8.3. компенсація за незаконне знищення чи пошкодження нерухомого майна чи втрата значного рухомого майна, спричинені діями або бездіяльністю органів влади, до юрисдикції яких належить таке майно;

10.8.4. заходи для допомоги та відновлення, що сприяють довготривалим рішенням, як-от створення безпечних умов, реконструкція будинків та інфраструктури в місцях, куди повертаються люди, соціальна й економічна підтримка всіх переміщених осіб, незалежно від того, чи повернуться вони у свій дім;

10.8.5. публічне визнання органами влади відповідальності за порушення прав людини, пов'язаних із переміщенням, детальне розслідування та розголошення інформації про такі порушення, а також порушення, за які окремих винуватців потрібно притягнути до відповідальності;

10.9. забезпечення (де це потрібно) того, що ефективні засоби правового захисту та відшкодування за втрату доступу та прав на майно включені в ширші програми компенсації за неодноразові порушення прав людини.

11. Державам-учасницям, які безпосередньо отримують претензії:

11.1. пропонується просити про технічну допомогу інших держав-членів і співпрацювати з ними, а також з іншими міжнародними організаціями з відповідним юридичним і технічним досвідом;

11.2. рекомендується працювати з науковими та громадськими суб'єктами, а також національними правозахисними установами, надавати надійну інформацію про кількість і природу претензій, формулювати пропозиції для процедур вирішення таких претензій, контролювати їх виконання, виявляти перешкоди та заходи для їх вирішення, поширювати інформацію та надавати юридичні консультації постраждалим особам;

11.3. рекомендується спілкуватися безпосередньо з переміщеними особами та включати їх у процес розробки та реалізації процедур і відшкодування за втрату майна. Інформація про такі процедури, зокрема терміни чи інші умови висування претензій, має бути доступною всім постраждалим особам мовою, яку вони розуміють. Дуже важливо, щоб такі процеси участі дозволяли

дізнаватись та враховувати погляди вразливих груп, як-от жінок-голів домогосподарств і груп меншин, у той же час поважаючи безпеку та право на особисте життя таких постраждалих осіб.

12. Верховному комісару ООН у справах біженців і Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) висловлюється подяка за висвітлення в Європі в межах їхніх повноважень майнових проблем, пов'язаних із переміщенням, і рекомендується продовжувати й розширювати свої зусилля, спрямовані на вирішення таких майнових проблем на державному рівні.